

T.C.
CUMHURBAŞKANLIĞI

1/432
504/2494
17.1.2003

SAYI : B.01.0.KKB.01-18/A-1-2003-85

17/01/2003

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: 03.01.2003 günlü, A.01.0.GNS.0.10.00.02-234/1368 sayılı yazınız.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nca 02.01.2003 gününde kabul edilen, 4779 sayılı "Basın ve Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun" incelenmiştir;

1- İncelenen 4779 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle, 28.08.1999 günlü, 4454 sayılı Basın ve Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Yasa'nın 2. maddesine iki fıkra eklenmekte ve bu fıkralarda,

- 1. madde kapsamına giren bir suçtan dolayı mahkumiyet hükmü alıp cezası infaz edilmiş olanların da, bu Yasa'nın yayımı gününe kadar geçen süreyi aynı kapsama giren kasıtlı bir cürümden dolayı yeniden mahkum edilmeksizin geçirmeleri durumunda mahkumiyetlerinin vaki olmamış sayılacağı,

- Bu madde uyarınca mahkumiyeti vaki olmamış sayılanların hakları üzerindeki yasaklamaların kendiliğinden kalkacağı,

öngörülmektedir.

4454 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin ilk fıkrasında, "23 Nisan 1999 tarihine kadar sorumlu müdür sıfatı ile işlenmiş suçlar dahil, basın yoluyla yahut sözlü veya görüntülü yayın araçlarıyla işlenmiş olup ilgili kanun maddesinde öngörülen şahsi hürriyeti bağlayıcı cezanın üst sınırı oniki yılı geçmeyen suçlardan dolayı oniki yıl veya daha az şahsi hürriyeti bağlayıcı bir cezaya mahkûm edilmiş bulunan kimselerin cezalarının infazı ertelenmiştir." kuralına yer verilmiştir.

Bu kuraldaki "basın yoluyla yahut sözlü veya görüntülü yayın araçlarıyla işlenmiş olup" ibaresi, Anayasa Mahkemesi'nin 19.09.2000 günlü, E.1999/39, K.2000/23 sayılı kararıyla iptal edilmiş, bunun üzerine anılan fıkra 21.12.2000 günlü, 4616 sayılı Yasa'yla yeniden düzenlenmiştir.

Yapılan düzenleme ile “miting, kongre, konferans, seminer, sempozyum, açık oturum veya panel gibi her türlü toplantılarda yapılan konuşmalarla” işlenen suçlar da Yasa kapsamına alınmıştır.

Böylece, 4454 sayılı Yasa'nın kapsamı, Türk Ceza Yasası'nın 312. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen suçları da içine alacak biçimde genişletilmiştir.

Kapsamı bu biçimde genişletilen erteleme uygulamasının sonuçları ise, Yasa'nın 2. maddesinde ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Maddeye göre, erteleme gününden başlayarak üç yıl içinde 4454 sayılı Yasa kapsamına giren kasıtlı bir cürümden dolayı yeniden mahkum edilmeyenlerin, ertelenen mahkumiyetleri vaki olmamış sayılacak ya da bu suçtan dolayı haklarında kamu davası açılmayacak, açılmışsa davanın ertelenmesine karar verilecektir. Ayrıca, mahkumiyeti vaki olmamış sayılanların hakları üzerindeki yasaklamalar da kendiliğinden kalkacaktır.

4454 sayılı Yasa'yla getirilen erteleme hükümleri ile cezasının infazını geciktirmiş kişilerin, bu Yasa'nın yürürlüğe girmesi sonucunda “mahkumiyetin hiç vaki olmaması” olanağından yararlanarak her türlü haklarına yeniden kavuşmasına karşın, Yasa'nın yürürlüğe girmesinden önce cezasını çeken kişilerin bu olanaklardan yararlandırılmaması, adalet, hakkaniyet ve eşitlik ilkeleriyle bağdaşmayan bir eksiklik olarak görülmüştür.

İncelenen 4779 sayılı Yasa'yla yapılan düzenleme ile, söz konusu eksikliğin giderilmesi, 4454 sayılı Yasa kapsamına giren suçlar nedeniyle hüküm giyen ve cezasını çekenlerin de bu Yasa'nın getirdiği olanaklardan yararlandırılması sağlanmıştır.

Yapılan düzenlemeye göre, 4454 sayılı Yasa kapsamına giren bir suçtan dolayı mahkumiyet hükmü alıp cezası infaz edilmiş olanların, bu Yasa'nın yayımına kadar geçen süreyi aynı kapsama giren kasıtlı bir cürümden dolayı yeniden mahkum edilmeksizin geçirmeleri durumunda mahkumiyetleri vaki olmamış sayılacak ve hakları üzerindeki yasaklamalar kendiliğinden kalkacaktır.

2- İncelenen 4779 sayılı Yasa'yla yapılan bu düzenlemenin hukuksal niteliğinin irdelenmesi gerekmektedir:

İncelenen 4779 sayılı Yasa, “Basın ve Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun” başlığını taşımakla birlikte; eklenen fıkralar, cezanın infazını, davanın açılmasını ya da kesin hükme bağlanmasını ertelemeyi içermediğine, geleceğe dönük bir deneme süresi öngörmek yerine geçmiş dönemde yeniden mahkum olmama koşulunu aramakla yetindiğine, asıl cezanın infazı aşamasından sonrası için uygulanması sözkonusu olduğuna göre, yapılan düzenlemeyi erteleme olarak nitelendirmeye olanak bulunmamaktadır.

İncelenen 4779 sayılı Yasa'yla getirilen sistem, sonuçları itibariyle "adli sicilden kaydın çıkartılması" ve "yasaklı hakların geri verilmesi" kurumlarıyla benzerlik gösteriyorsa da; mahkeme kararı gerektirmemesi, infazından itibaren belli bir süre geçmiş olmasının aranmaması, suç türü ve ceza süresinin etkili olmaması yönüyle ilkinden, mahkeme kararı gerektirmemesi, geçici hak yoksunluklarına da uygulanması, iyi hal koşulu ve belli bir deneme süresi aranmaması yönünden de ikincisinden farklılık göstermektedir.

Yapılan düzenleme uyarınca, 4454 sayılı Yasa'nın 1. maddesi kapsamına giren suçlardan mahkumiyet hükmü alıp cezası infaz edilmiş olanlar, mahkum olmamış sayılacak ve hakları üzerindeki yasaklamalar kendiliğinden kalkacaktır. Türk Ceza Yasası'nın 11. maddesi, kamu hizmetlerinden yasaklamayı cürümlere özgü cezalar arasında saymıştır. Süre ve içeriğine ilişkin özellikleri Türk Ceza Yasası'nın 20. maddesinde tanımlanan bu ceza, uygulama maddesinde öngörülmesi koşuluyla, asli ceza olarak verilebileceği gibi; 31. maddeye göre, üç yıldan fazla ağır hapis cezasına mahkumiyet durumunda hükümlülüğün yasal sonucu olarak ferî ceza biçiminde de verilebilecektir.

İncelenen 4779 sayılı Yasa'yla getirilen fıkralar uyarınca, üç yıldan fazla ağır hapis cezasına hükümlülüğün yasal sonucu olarak mahkumiyete eklenen geçici ve sürekli kamu hizmetlerinden yasaklanma cezaları, mahkeme kararına gerek olmadan, 1. madde kapsamına giren bir suçtan yeniden mahkum olmama dışında iyi hal gösterme koşulu aranmadan ve infazdan itibaren belli bir sürenin geçmesine gerek görülmeden kendiliğinden ortadan kalkmaktadır.

Türk Ceza Yasası'nın 97. maddesinde, genel affın kamu davasını ve hükmolunan cezaları tüm sonuçlarıyla birlikte ortadan kaldıracığı, 98. maddesinde, özel affın yasada tersi yazılı olmadıkça, ferî ve mütemmim cezaları etkilemeyeceği belirtilerek, mahkemece verilen ceza mahkumiyetinin yasal sonucu olan hak yasaklamasına ilişkin ferî cezaların, ancak af yasalarıyla ortadan kaldırılabilmesi kurala bağlanmıştır.

Yapılan düzenleme, suç türü ve suç tarihi ayırımı yapılmaksızın, tüm hak yasaklamaları için öngörülmüş sürekli bir uygulama niteliğinde olmayıp, af yasalarına özgü olduğu biçimde, yalnızca belli tarihe kadar işlenen suçları kapsamaktadır.

Yukarıda yer verilen gerekçelerle, içeriğine, amacına ve doğuracağı sonuçlara göre, incelenen 4779 sayılı Yasa'yla yapılan düzenlemenin, 4454 sayılı Yasa kapsamına giren suçlardan mahkum olan ve cezası infaz edilmiş bulunan kişiler yönünden af niteliğinde olduğu sonucuna varılmaktadır.

3- Anayasa'nın, 4709 sayılı Yasa'yla değişik 87. maddesinde, genel ve özel af ilanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun kararına bağlanmıştır.

87. maddenin nitelikli çoğunluk arayan bu özel düzenlemesi karşısında, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin genel ve özel af ilanı ile ilgili yasaları kabulünde, Anayasa'nın genel düzenleme içeren 96. maddesinin uygulanamayacağı ve bu maddede öngörülen karar yeter sayısının geçerli olamayacağı açıktır.

Belirtilen bu hukuksal duruma karşın, incelenen 4779 sayılı Yasa'nın Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce, Anayasa'nın değişik 87. maddesinde öngörülen "üye tam sayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile" kabul edilmediği anlaşılmaktadır.

Nitekim, tutanakların incelenmesinden de, maddenin üye tam sayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile kabul edildiğine ilişkin herhangi bir kayda yer verilmediği saptanmıştır. Oysa, Anayasa'da, genel kuraldan ayrılarak toplantı ve karar yeter sayısı için özel düzenlemeler öngörülen durumlarda, herhangi bir itiraz olmasa bile, sonradan ortaya çıkabilecek duraksama ya da tartışmalara neden olmamak için toplantı ve karar yeter sayılarının tutanaklara geçirilmesi gerekmektedir.

Belirtilen duruma göre, genel af niteliğinde düzenleme içeren 4779 sayılı Yasa, Anayasa'nın değişik 87. maddesinde öngörülen karar yeter sayısı olmaksızın kabul edildiğinden, Anayasa'ya uygun bulunmamıştır.

Yayımlanması yukarıda açıklanan gerekçelerle uygun bulunmayan 4779 sayılı "Basın ve Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun", Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce bir kez daha görüşülmesi için, Anayasa'nın değişik 89. ve 104. maddeleri uyarınca ilişikte geri gönderilmiştir.

Ahmet Necdet SEZER
CUMHURBAŞKANI

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

KANUN

BASIN VE YAYIN YOLUYLA İŞLENEN SUÇLARA İLİŞKİN DAVA VE CEZALARIN ERTELENMESİNE DAİR KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN

Kanun No. 4779

Kabul Tarihi : 2.1.2003

MADDE 1. – 28.8.1999 tarihli ve 4454 sayılı Basın ve Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanunun 2 nci maddesine aşağıdaki iki fıkra eklenmiştir.

1 inci madde kapsamına giren bir suçtan dolayı mahkûmiyet hükmü alıp cezası infaz edilmiş olanlar da, bu Kanunun yayımı tarihine kadar geçen süreyi 1 inci madde kapsamına giren kasıtlı bir cürümden dolayı yeniden mahkûm edilmeksizin geçirdikleri takdirde mahkûmiyet vâki olmamış sayılır.

Bu madde uyarınca mahkûmiyeti vâki olmamış sayılanların hakları üzerindeki yasaklamalar da kendiliğinden kalkar.

MADDE 2. – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Aslı Gibidir.

İbrahim ARAÇ
Kanunlar ve Kararlar Müdürü